

DİNDARÎ/MUHİTTİN, MUHİTTİN KAYNAR (1901-1966)*

Bakkal

Bayram DURBİLMEZ

Anahtar Kelimeler: Dindarî/muhittin, Âşık Edebiyatı, Sorgun, Yozgat, 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı

Asıl adı Muhittin Kaynar olan âşık 1901’de, Yozgat’ın Sorgun ilçesine bağlı Alcı köyünde doğar. Annesi Dudu, babası Kadir’dir. Babasının babası Veli, annesinin babası Necip’tir. Köyündeki ilkokula üç yıl devam eder fakat yoksulluk sebebiyle daha fazla okuyamaz. Üç kez evlenir. 18 yaşında iken, Alcı köyünden Nuruş ile evlenir. Kısa süren ilk evliliğinden sonra aynı köyden Bekir kızı Fatma ile evlenir. 20 yaşlarında iken evlendiği ikinci eşinden Talat, Selahattin ve Şeref adlarında üç çocuğu olur. Tifo yüzünden 1940 yılında ikinci eşini kaybedince aynı köyden Ahmet kızı Küçük Fadime ile evlenir.

11 yaşında iken gördüğü bir rüya üzerine âşık tarzı şiir söylemeye/ yazmaya yönelir. “Dindarî” mahlasını da bu rüyada alır. Gördüğü rüya, rüyada mahlas alışı ve dilinin çözülerek âşıklığa başlayışı hakkında söylenenler kısaca şöyle özetlenebilir: Muhittin 11 yaşındadır ve babasından dayak yiyince evden kaçar. Alcı köyünün Beşpınar mevkiinde bulunan kavakların gölgesinde uyuyakalır. Nur yüzlü üç ihtiyar rüyasına girer. Nur yüzlü üç ihtiyarın elinde birer bardak şerbet vardır. Üç ihtiyarın birincisi “uyandırılım da üç bardak şerbetin hepsini içsin!” der. İkinci ihtiyar “daha çok küçük, hepsini içerse aklını yitirir!” diye karşı çıkar. Üçüncü ihtiyar ise “Öyleyse bir yudum verelim!” diye teklifte bulunur. Şerbetten bir yudum içen Muhittin, uyku ile uyanıklık arasında gördüğü bu rüya üzerine korkarak kendinden geçmiş bir şekilde evine dönerek yatar. Rüyasında “Dindarî” mahlası verilir. Kendi kendine söylemeye başlayınca “oğluma bir şey oldu!” diye annesi korkar. Ertesi gün Yortan köyündeki bir düğüne giderler ve dili çözülen Muhittin, ilk deyişini bu düğünde söyler (Doğan 2005: 302). Badeli âşıklardan biri olduğu anlaşılır. Bir deyişinde ise kendisine üçler, beşler, kırklar ve yediler tarafından birer damla olarak sunulan badeden içtiğini, rüyasında Kur’an-ı Kerim’i okuyarak ilim ummanına daldığını anlatır. Bu deyişin ilk ve son dörtlükleri şöyledir: “Gözlerim uykuda, kalbim uyanık/ Kendimi dostların mihmanı sandım/ Vücudum her yanı sardı bir ateş/ Alevler binanın her yanı sandım (...) // Dindarî âşığım gönül safaya/ Diz çöküp söz verdim ben Mustafa’ya/ Ebubekir, Ömer, hem Murtaza’ya/ Muhakkak ki bir de Osman’ı sandım” (Doğan 2005: 304- 305).

Askerliğini Ankara’da, Fevzi Çakmak Paşa’nın yanında yazıcı olarak yapar. Askerlik dönüşü Yozgat ve Sorgun çevresinde yapılan düğün, şenlik, tören ve toplantılarda türkü, destan söyleyerek geçimini sağlar (Doğan 2005: 302). Ayrıca sel, yangın gibi afetlerdeki can ve mal kaybıyla veya çeşitli sebeplere bağlı acıklı ölümlerle ilgili söylediği destanları matbaada bastırarak pazarlarda satar (Doğan 1987: 31; Oğuz 1994: 65). Kan davası yüzünden vurulan oğlu Şeref’i, at arabası ile karlı, tipili bir havada ilçedeki doktora yetiştirmeye çalışırken kucagında kaybetmesi üzerine genellikle ağıtlama-

destan tarzında şiirler söyler. Acıya daha fazla dayanamayıp 1950'de Ankara'ya yerleşir. Bir süre bakkallık yapar. 1966'da vefat eder ve Ankara Asri Mezarlığı'na defnedilir. Oğulları Talat ve Selahattin de âşık tarzı şiirler yazar (Doğan 2005: 310- 313).

Şiirlerinden çok azını, 1965'te, *Şair Muhittin Kaynar'ın Şiirleri* adlı kitapçıkta toplar. Koşma, semaî, destan ve divanî biçimindeki şiirlerinden 250 kadar metin günümüze ulaşmıştır. Bu şiirlerde nazım birimi genel olarak dördlüktür. Beş dizeli ve iki dizeli bentlerle oluşturulan şiirleri de vardır. Şiirlerinde hece ölçüsünün 8, 11 ve 15'li kalıplarını kullandığı görülür. Yaygın nazım türlerinden güzelleme, taşlama, yığitleme, ağıt ve öğütme; diğer nazım türlerinden hikmetleme, yakarış/ dualama, ilenış/ kargışlama, methiye, muamma, hoşlama/ karşılama, uğurlama/ vedalaşma, yakınma, miraciye türlerinde şiirleri bulunmaktadır. Şiirlerinde kullandığı dil genel olarak Yozgat yöresi Türkmen ağızlarının özelliklerini taşır. Şiirlerinde ferdî üsluptan ziyade geleneğin belirlediği ortak üslup özellikleri belirgindir. Yozgatlı halk şairlerinin etkilendiği sosyal ve kültürel çevreleri; *medreseler, âşıklık geleneği, tekkeler ve sözlü gelenek* olarak sıralayan Oğuz'a göre, Dindarî "âşıklık geleneği" çevresinin etkisiyle yetişen halk şairlerinden biridir (Oğuz 1994: 171-175).

Sel, yangın gibi afetlerdeki can ve mal kaybıyla veya çeşitli sebeplere bağlı acıklı ölümlerle ilgili destanları çoktur. "Dindarî" mahlasına uygun olarak din ve tasavvuf konulu şiirler de söylemiş/ yazmıştır. Bu konular dışında geçim sıkıntısı, gurbet, sıla hasreti, aşk gibi beşerî konularda şiirleri de önemli bir yer tutar (Oğuz 1994: 65- 66).

Öcal Oğuz'a göre Dindarî, "bir ustaya çıracak olmayan, bade içen, destan satarak hayatını kazanan, çoğunlukla 'âşık tarzı' şiirler söyleyen ancak saz çalmayan şairler grubuna mensup"tur (Oğuz 1994: 66). Bu belirlemeden başka Oğuz'un şu tespitleri de Dindarî'nin edebî kişiliği hakkında genel bir kanaat oluşturabilecek niteliktedir: "Dindarî'nin koşmalarında dördlük sayıları, destanlarda olduğu gibi genellikle fazladır. Zaman zaman sade halk söyleyişlerine şiirlerinde yer verir. Şiirleri dış yapı bakımından fazla kusurlu değildir" (Oğuz 1994: 66).

Dindarî, zaman zaman köyleri gezerek köy odalarında toplanan kimselere de sanatını icra eden, orada bulunan başka âşıklarla atışmalar da yapan âşıklardan biridir. Söz gelimi âşık meclislerinde "meydan şairi" olarak sanatını icra eden Taşpınarlı Âşık İkrâmî ile de atışmalar yaptığı belirlenmiştir. Bu atışmaların birinde Dindarî; "Kimiñ ganı yeşil ahar?" diye sorunca İkrâmî cevap veremez. "Sen büyük âşıksın be Dindarî" diyerek Dindarî'yi tebrik eder. Biraz düşündükten sonra İkrâmî; "Şehitlerin kanı yeşil akar" diye cevap verir. Bunun üzerine Dindarî de İkrâmî'yi tebrik ederek; "Sen de büyük âşıksın!" sözleriyle över. Bu atışmadan günümüze ulaşabilen dördlüklerden ikisini –edebî kişiliğini yansıtmaları bakımından- burada vermekte yarar vardır: "Dindarî: Herkes hayran hayran bakar/ Vücudu misk gibi kokar/ Kimin kanı yeşil akar/ Biliñ mi sen ey İkrâmî? // İkrâmî: Vatan için kanın döker/ Cesedini melek yıkar/ Şehit kanı yeşil akar/ Bilirim ben ey Dindarî" (Durbilmez 2018: 195- 196).

Kaynakça

DOĞAN, D. (1987). “Âşık Dindarî”. *Erciyes*, 10(115): 31-32.

DOĞAN, D. (2005). *Yozgat Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi*. Yozgat: Sılam Yay.

DURBİLMEZ, B. (2018). *Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri*. 5. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.

OĞUZ, M. Ö. (1994). *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

* Bu madde, Bayram DURBİLMEZ, "DİNDARÎ/MUHİTTİN, Muhittin Kaynar", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dindari-muhittin-muhittin-kaynar> adresinden Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü tarafından verilen izinle alınmıştır.